

величезні штрафи та рішення про анулювання ліцензії. В багатьох європейських країнах державні органи, що «здійснюють нагляд та контроль» є допоміжними органами; вони консультують та допомагають у складних бізнес-ситуаціях. І доки в Україні тенденція до наказування не зміниться традицією консультувати та допомагати, не будуть створені відповідні умови існування, НПФ не почнуть функціонувати з тією ефективністю, яка зможе забезпечити громадянам-учасникам НПФ накопичення для гідних пенсій.

Література

1. Статівка Н. В. Концептуальні підходи до державного регулювання системи недержавного пенсійного забезпечення в Україні / Н. В. Статівка, Н. В. Вечирко // Держава та регіони. Серія: Державне управління. – 2009. – №1. – С. 167-171.
2. Про недержавне пенсійне забезпечення: Закон України від 09.07.2003 р. №1057-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – №47. – Ст. 372.
3. Офіційний сайт Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.nfp.gov.ua>.
4. Офіційний сайт Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.nssmc.gov.ua>.

УДК 342.9(043.2)

Тимошенко К.В., аспірант,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

АДМІНІСТРАТИВНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА БУЛІНГ

18 грудня 2018 року в Україні прийнято закон «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню)» [1]. Ним передбачена адміністративна відповідальність за булінг. Цим законом Кодекс України про адміністративні правопорушення (далі КУпАП) доповнено статтею 173-4 «Булінг (цькування) учасника освітнього процесу», де дається визначення цього явища, а саме: «Булінг (цькування) – це діяння учасників освітнього процесу, які полягають у психологічному, фізичному, економічному, сексуальному насильстві, у тому числі із застосуванням засобів електронних комунікацій, що вчиняються стосовно малолітньої чи неповнолітньої особи або такою особою стосовно інших учасників освітнього процесу, внаслідок чого могла бути чи була заподіяна шкода психічному або фізичному здоров'ю потерпілого» [2].

Булінг, вчинений вперше, тягне за собою накладення штрафу від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або

громадські роботи на строк від двадцяти до сорока годин. Якщо ж подібні протиправні діяння вчинені групою осіб або повторно протягом року після накладення адміністративного стягнення - відповідальність посилюється і тягне за собою накладення штрафу від ста до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від сорока до шістдесяти годин.

Якщо булінг вчинений малолітніми або неповнолітніми особами віком від чотирнадцяти до шістнадцяти років вперше, відповідальність настає щодо батьків або осіб, які їх замінюють, у вигляді накладення штрафу від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від двадцяти до сорока годин (ч. 3 ст. 173-4).

Якщо ж булінг вчинений малолітніми або неповнолітніми особами віком від чотирнадцяти до шістнадцяти років повторно протягом року після накладення на батьків адміністративного стягнення за таке діяння, або групою осіб то відповідальність настає щодо батьків або осіб, які їх замінюють, у вигляді штрафу від ста до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадських робіт на строк від сорока до шістдесяти годин (ч. 4 ст. 173-4 КУпАП).

За ч. 5 ст. 173-4 КУпАП адміністративна відповідальність у вигляді штрафу від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправні роботи на строк до одного місяця з відрахуванням до двадцяти процентів заробітку настає щодо керівника закладу освіти у разі неповідомлення ним уповноваженим підрозділам органів Національної поліції України про випадки булінгу (цькування) учасника освітнього процесу.

В подальшому законодавець відмежував булінг від будь-яких інших адміністративних правопорушень, що можуть бути вчинені неповнолітніми віком від чотирнадцяти до шістнадцяти років, відповідальність за які настає для батьків або осіб, що їх замінюють, за ч. 3 ст. 184 КУпАП. Тобто, визначив боулінг щодо цього як окремий конструктивний склад адміністративного правопорушення.

Повноваженнями щодо складення протоколу про дане адміністративне правопорушення стосовно винних осіб наділені посадові особи органів внутрішніх справ (Національної поліції), а повноваженнями щодо розгляду матеріалів справи про таке правопорушення – місцеві суди (судді).

З точки зору характеристики конструктивних ознак юридичний склад булінгу як адміністративного правопорушення є складним. Насамперед це стосується ознак, які характеризують об'єктивну сторону даного проступку, а також суб'єктів його вчинення та суб'єктів відповідальності.

З об'єктивної сторони протиправні діяння, що охоплюють поняття «булінг», можуть бути самими різноманітними, пов'язаними з психологічним, фізичним, економічним, сексуальним насильством, у тому

числі із застосуванням засобів електронних комунікацій. Як підкреслює законодавець, типовими ознаками булінгу (цькування) є систематичність (повторюваність) діяння; наявність сторін - кривдник (булер), потерпілий (жертва булінгу), спостерігачі (за наявності); дії або бездіяльність кривдника, наслідком яких є заподіяння психічної та/або фізичної шкоди, приниження, страх, тривога, підпорядкування потерпілого інтересам кривдника, та/або спричинення соціальної ізоляції потерпілого [1]. Як бачимо, ознакою об'єктивної сторони цього правопорушення насамперед повинна бути наявність іншої («третьої») сторони: кривдника (булера), потерпілого (жертви булінгу, особливо малолітніх чи неповнолітніх осіб), спостерігачів, інших учасників освітнього процесу. Як правило, це правопорушення, на наш погляд, здебільшого характеризується матеріальним складом, внаслідок якого могла бути чи була заподіяна шкода психічному або фізичному здоров'ю потерпілого (за винятком складу за ч. 5 ст. 173-4 КУпАП).

Певною складністю характеризується визначення суб'єкта згаданого правопорушення. Передусім, це спеціальний суб'єкт - різні учасники освітнього процесу: здобувачі освіти – учні, студенти, інші вихованці різних навчально-педагогічних закладів, у тому числі малолітні, особи від чотирнадцяти до шістнадцяти років, неповнолітні особи віком від шістнадцяти до вісімнадцяти років; педагогічні, науково-педагогічні, наукові працівники, інші особи, які залучаються до освітнього процесу; опосередковано – батьки та особи, що їх замінюють та ін.

Певною прогалиною згаданого закону, на наш погляд, є те, що ним не внесено окремих змін до ст. 13 КУпАП відносно особливостей відповідальності за боулінг осіб віком від шістнадцяти до вісімнадцяти років.

Література

1. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню): Закон України від 18 грудня 2018 р.
2. Кодекс про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1984. – Додаток №51. – Ст. 1122.

УДК 342.9(043.2)

Токарєва К.С., к.ю.н., докторант,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ЗАСТОСУВАННЯ СІМЕЙНОЇ МЕДІАЦІЇ

Сімейні спори – це та категорія справ, із якою зустрічається майже кожна людина. За оцінками фахівців конфлікти відбуваються у 80-85 % сімей. В Україні традиційною формою вирішення сімейних спорів є